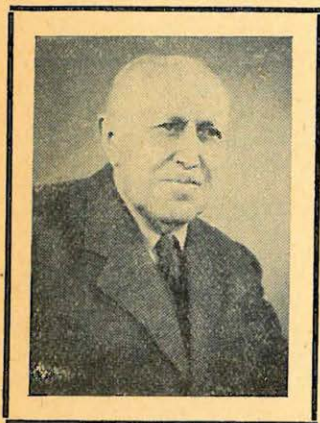

Egyesületi hírek

DR. RENNER JÁNOS

1889. június 5 – 1976. január 30.

1976. január 30-án életének 87. évében elhunyt Dr. Renner János Kossuth-díjas, a műszaki tudományok doktora, c. egyetemi tanár, a M. Áll. Eötvös Loránd Geofizikai Intézet nyugalmazott igazgatója, a Magyar Geofizikusok Egyesülete társelnöke, tiszteleti tagja, az Eötvös emlékérem tulajdonosa, több tudományos Egyesület vezetőségi, illetve tiszteleti tagja, számos magas állami kitüntetés birtokosa.

Az elhunytat a MÁELGI, az MGE és az MTA X. Föld- és Bányászati Tudományok osztálya saját halottjának tekintette. Földi maradványait nagyszámú gyászoló közönség jelenlétében 1976. február 10-én kísérték utolsó útjára a Farkasréti temetőben. A ravatalnál az MTA, az MGE és az Egyetem nevében Dr. Barta György akadémikus, egyetemi tanár, a MÁELGI nevében Dr. Szabó Zoltán, az Eötvös L. Fizikai Társulat nevében Vermes Miklós, a Fasori Evangélikus Gimnázium részéről Dr. Berti Béla búcsúztatta a halottat, a sírnál pedig Dr. Kriván Pál mondott utolsó istenhozzádot a MÁFI, az MFT és a KFH nevében.

Renner János halálával Eötvös Loránd utolsó közvetlen munkatársa távozott a tudományos életből. Elhunytával a magyar geofizikus társadalmat pótolhatatlan veszteség érte.

Az alábbiakban közöljük Barta György megemlékezését Dr. Renner János személyiségéről és tudományos pályafutásáról, továbbá Dr. Szabó Zoltánnak és Dr. Kriván Pálnak a temetésen elhangzott emlékbeszédeit.

T. G.

Ennek az évnek az elején 87. életévében távozott körünkől dr. Renner János, a műszaki tudományok doktora, Kossuth-díjas c. egyetemi tanár, Egyesületünk társelnöke. A sikeres, alkotó életpálya befejeztével tekintünk át dr. Renner János – mindannyiunk kedves János bácsija – a magyar geofizika nesztora, tudományos működésének fontosabb állomásait.

Renner János 1889-ben született Sopronban. Középiszkolai érettségijének megszerzése után a budapesti Műszaki Tudományegyetemen végezte tanulmányait, és 1912 májusban nyerte középiskolai tanári oklevelét.

Alkotó életének első felében a fizika tudományának szolgálatában állt. Pályájára nagy befolyással volt professzora és példaképe – a mindezeig legnagyobb magyar geofizikus – Eötvös Loránd. Az ő életművébe torziós inga észlelőként 1911. október 1-én kapcsolódott be és a mester halála után tovább folytatta és fejlesztette a félbemaradt munkákat. Eötvös Loránd irányítása alatt három évig dolgozva az intézet laboratóriumi munkái mellett torziós ingával és mágneses műszerekkel geofizikai terepi méréseket is végzett Magyarországon különböző vidékein. Ettől kezdve munkássága szorosan egybefonódott a geofizika tudományával.

1914-től hosszú ideig tanári pályán működött és tagja volt annak a kiváló tanári csoportnak, amely a Budapesti Evangélikus Gimnáziumot világszerte ismert természettudományos oktató műhellyé emelte. 1945-től 1950-ig a gimnáziumnak igazgatója is volt. Sok évtizedes tanári pályája során nagy sikerrel adta át tudását, ismereteit és életszemléletét tanítványainak és azok szerte a világon sikeresen megállták a helyüket és elismerést szereztek hazánknak, iskolájunknak és tanárainknak.

Szorosan vett oktatói tevékenysége mellett 1937-től 1945-ig a budapesti tankerületben a fizikai tanulmányok felügyelője volt; 1941-től 1949-ig pedig fizikai módszertani előadásokat tartott a budapesti Tanárképző Intézetben és a Tudományegyetemen. A Magyar Természettudományi Társulat kiadásában 1944-ben jelent meg „A fizika elemei” c. ismeretterjesztő munkája. Számos tanulmányt írt a geofizikai kutatómódszerek fejlődéséről és az elektronoptika köréből. Három középiskolai fizika tankönyve jelent meg és kézikönyvet írt a középiskolai fizikai gyakorlatokról.

Tanári működésével párhuzamosan állandóan foglalkozott a geofizika elméleti és gyakorlati kérdéseivel. Tanulmányi szabadsága alatt részben Magyarországon, részben külföldön geofizikai méréseket folytatott a mérési módszerek továbbfejlesztése érdekében. 1923–24-ben és 1925–26-ban Indiában, 1927-ben és 28-ban Franciaországban végzett geofizikai méréseket.

A Geofizikai Intézet laboratóriumában főként az Eötvös-féle torziós inga fejlesztésével foglalkozott. Nagyrészt neki köszönhető a rendszeres terepi használatra is alkalmas Eötvös-ingák kifejlesztése. Magasszintű oktatói tevékenység nem is képzelhető el alkotó, kutató munka nélkül. Tanári működése közben 1932–35 között végezte kísérleteit a tömegvonzás és tehetetlenség arányosságának kérdéséről. Kísérleteivel az arányosság pontosságát sikerült az Eötvös-féle mérésekhez viszonyítva egy nagyságrenddel fokozni.

A budapesti Tudományegyetemen 1938-ban fizikából mint főtárgyból, matematikából és földrajzból, mint melléktárgyakból doktori oklevelet szerzett.

Pedagógus tevékenysége alatt sohasem szűnt meg az Eötvös-i életmű folytatása során kialakult kapcsolata a földtudományokkal. 1947-ben kapott megbízást az akkor dinamikus fejlődésnek indult Magyar Állami Eötvös L. Geofizikai Intézet vezetésére. 1950 szeptemberétől 1954 januárig pedig kizárólag a Geofizikai Intézetben működött, mint igazgató. Személyesen ekkor kerültem kapcsolatba vele és sok kezdeti nehézségem leküzdését éppen az ő jóindulatú segítségével tette lehetővé. Ő támogatott az országos mágneses alaphálózat mérésének megszervezésében és a tihanyi Geofizikai Obszervatórium sem épült volna meg hathatós segítségével nélkül. Alapvető szerepe volt az ország gravitációs alaphálózata lemerésének kezdeményezésében és megszervezésében. 1954-től 1961 decemberének végéig – nyugállományba vonulásáig – a Geofizikai Intézet tudományos munkatársa és egy ideig gravitációs osztályának megbízott vezetője volt. Ezután az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának Geofizikai Tanszékén c. egyetemi tanárként működött, 1970-ig. Itt előadásain kívül folytatta a gravitáló és tehetetlen tömegek arányosságával, valamint a gravitációs konstans új meghatározásával kapcsolatos vizsgálatait.

1949 óta behatóan foglalkozott a függővonalelhajlások kérdésével. Erről a tárgyról 1951-ben a Magyar Tudományos Akadémia nagygyűlése keretében előadást tartott és később erről több tanulmánya jelent meg. A Tudományos Minősítő Bizottság 1952-ben addigi munkássága alapján a „műszaki tudományok kandidátusa”, majd 1955-ben „Újabb vizsgálatok a függővonalelhajlás körében” c. doktori értekezése alapján a „műszaki tudományok doktorá”-vá nyilvánította.

Intézeti tevékenysége idején számos nemzetközi tudományos kongresszuson vett részt és tartott azokon előadásokat. Jelentős szerepe volt az Eötvös-ingák külföldi megismertetésében és elterjesztésében. Még 1948-ban beválasztották a MTA Geodéziai és Geofizikai Nemzeti Bizottságába, majd tagja lett az Akadémia Geofizikai és Geodéziai Főbizottságoknak. Egy ideig működött az Akadémia Földtani, Bányászati és Karsztvíz bizottságaiban is.

A tudomány és a népgazdaság területén kifejtett kimagaslóan eredményes munkásságát a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munka érdemrend arany fokozatával, majd 1954-ben a Kossuth-díj ezüst fokozatával, 1956-ban a Szocialista munkáért érdeméremmel, 1959-ben a Munka érdemrenddel, 1964-ben annak ezüst, majd 1969-ben arany fokozatával ismerte el.

Renner János kiemelkedő szerepet játszott a Magyar Geofizikusok Egyesületének megalakításában. Tevékeny részt vett a szervezőbizottság munkájában és folyamatosan tagja volt az Egyesület vezetőségének. Kivételes érdemei elismeréseként az Egyesület 1954. évi alakuló közgyűlésén tiszteleti taggá, majd 1967-ben társelnökké választották. Az Egyesületet különösen támogató tevékenységének elismeréseként 1960-ban neki ítélték az Egyesület Eötvös Loránd emlékremét. Az 1969. évi Eötvös ünnepek keretében az Eötvös Loránd Fizikai Társulat emlékéremmel tüntette ki.

Az Eötvös Loránd működése révén már korán világhírré szert tett magyar geofizika Renner Jánosban egyik kimagasló alakját veszítette el. Hosszú, sikeres, tevékeny életében sok küzdelem volt osztályrésze, de sok elismerés és kitüntetés is érte. Azon kevesek közé tartozott, akik marandó tudomány és kulturális értékeket hoztak létre és a magyar szellemi életben megörökítve nevüket teljes életművet hagytak hátra. Dr. Renner Jánossal Eötvös Loránd utolsó munkatársa szállt sírba. Szellemi hagyatékát megőrizzük és gondozzuk; kedves, szerény, példamutató egyéniségére szeretettel emlékezünk.

Barta György

Nekem jutott az a szomorú megtiszteltetés, hogy az Eötvös nevét viselő Geofizikai Intézet dolgozói, volt munkatársai és tanítványai, valamint az egész geofizikus társadalom nevében búcsút vegyek a magyar geofizika nesztörától Dr. Renner Jánostól, mindannyiunk János bácsijától.

Személyében nemcsak az Intézet hajdani igazgatóját, közvetlen munkatársat, tanítót és atyai jóbarátot vesztettünk el, hanem a geofizika hőskorának utolsó hazai képviselőjét, Eötvös egykori tanítványát és személyes munkatársát is.

Munkássága kezdettől fogva haláláig Eötvös kutatásaihoz és azon belül is elsősorban a gravitációhoz kapcsolódott. Nem kívánom részletesen felsorolni életének valamennyi tevékenységét, az értük kapott tudományos elismeréseket, állami kitüntetéseket, csupán azokra a legfőbb mozzanatokra emlékezem, melyek az elméletet a gyakorlattal ötvözni kívánó kutató tevékenységére oly jellemzőek voltak.

Fiatal korában az elsők között volt, akik külföldön végzett kutatásokkal és a helyi szakemberek betanításával Indiában, majd később Franciaországban, hírt és megbecsülést szereztek a magyar geofizikának.

Hazatérése után figyelmét elméleti probléma, a gravitáló és tehetetlen tömeg arányosságának kérdése ragadta meg. Eötvös eredményeit egy nagyságrenddel meghaladó pontosságú méréseivel örökre beírta nevét a nemzetközi tudomány történetébe.

Nevéhez fűződik a néhány főből álló Geofizikai Intézet több száz fős kutató-bázissá történő fejlesztése.

Mint intézeti igazgató kezdeményezője és szervezője volt a modern geofizikai térképezés alapját képező országos gravitációs és földmágneses alaphálózat létrehozásának, mely lehetővé tette az addig széttagolt mérési eredmények egységes rendszerbe foglalását.

Irányító munkája mellett mindig tudott időt szakítani tudományos alkotó tevékenység végzésére is. Igazgatósága éveiben fordult érdeklődése a gravitációs adatokból számítható geodéziai függővonal-elhajlás tanulmányozása felé. A téma kidolgozásával egyik hazai úttörője lett a geodéziai gravimetriának.

Élete végéig megőrzött fiatalos szellemi frissiségének ékes bizonyítéka, hogy egészen a legutóbbi időkig vezette a szocialista országok planetáris geofizikai együttműködésének a gravitációs állandó meghatározásával foglalkozó munkacsoportját.

Nagy tudása, fiatalos lendülete, puritán egyénisége, általános megbecsülést és őszinte tiszteletet biztosított számára. Munkatársai mindenkor tisztelettel és szeretettel vették körül.

Életével és munkásságával mindig a szakma szeretetére és az Eötvös-i hagyományok tiszteletére nevelt bennünket.

Emlékét megvelettel őrizzük!

Dr. Szabó Zoltán

Gyászbeszéd dr. Renner János felett

DR. KRIVÁN PÁL

A Központi Földtani Hivatal, a M. Áll. Földtani Intézet, s a magyar geológusok másfél évszázad felé tartó egyesülete, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöksége, válaszmánya és minden tagja nevében állok most sírgödröd előtt dr. Renner János, hogy búcsút vegyek Tőled – végső tiszteletadásul.

Igen, búcsút venni Tőled jöttünk most ide kedves Renner bácsi, a minden tényleges kötelékek elszakadásának szomorú ismétlődő örökös útján – anélkül, hogy dőre pörlekedésbe kezdenénk az enyészettel, hogy visszakövetelnénk, mi új otthonod keretét adja: a kiscelli agyagtól, vagy éppen a haláltól.

Nem pörlekedünk. Nem illik ez Hozzád. A „non omnis moriar” szelleme van most velünk. A megnyugvásé, hogy ez út, mit végigjártunk tiszteletadásul, koporsód követve – csak a tényleges földi kötelékek törvényszabta múlását jelenti. Hogy ez út kezdete egy másiknak, mit a valóságos kötelékek esetlegességek nélküli változatlan tere vesz körül.

A pálya, mit bennünk és velünk jársz tovább: örök. Emberi mértékeink szerint, míg emberként, embermód élünk, s míg humánus törekvéseink, eszményeink ágyát a magunk vetése szerint méretezzük.

Fogadkozások és nagyralátások nélkül mondom: nyugodj békében drága Renner János!

Ráléptél a hídra, a Szent Lajos királyéra, a Thorthon Wilder-i világ beteljesülést jelző, teljességbe menő és mentő hidjára: Lényed törvényét kifejtetted, feladatodat teljesítetted, példádát megoldottad, mindenedet reánk hagytad. Életed ment teljességbe. Megfogalmaztad vele és benne az emberi magatartás szívszorítóan szép és elérhetetlenül magas mérőjű etikumát.

Kedves Renner bácsi!

A szerénységet, a szerénységgel ötvözött, tolakodást nem ismerő öntudatosságot és önérté-
tességet, az állhatatosságot, a hűséget, a szeretetet, a megértést és a megbocsátás adományát,
a boldog továbbadás nagy bőségét hordoztad Magadban. Lényed varázslata áthatotta a teret,
hol Veled lehettünk. Mily ünnepek voltak, s ünnepi emlékeink lettek immár a találkozások a
tudomány szolgálatában, a találkozások az életben, s az egykori születésnapok meghitt köszöntői!

Ahol Te voltál tisztelet ébredt az emberekben a tárgyuk és egymás iránt, szégyen lett a
nagy hang, az erőszak – ünneplőt öltött a tudomány és emberi külsőt a lelkiület. A nagy E ö t
v ö s tudósi és emberi hagyatéka halk szavakban, nemes tartásodban sugárzott felénk.

János bácsi, kedves János Bátyánk!

Nem fogja kezéd melegét, simogató mosolyod, adott figyelmed megtisztelő, biztató erejét
elfeledni geológusnépünk – s a föld, mi elrejt most előlünk, csak képletesen rejt el; hiszen az út
tovább a pályán, mit járunk, már nem olyan mint Előtted volt, hiszen velünk maradsz, v a l ó
s á g o s a n, szellemében s egy tanítással is: „csak a szívével lát jól az ember, a lényeg a szemnek
láthatatlan”.

Dr. Renner János, kedves János Bátyánk Istenhozzád! Békében nyugodj!

Könyvszemle

Réthy Antal Emlékkönyv, Kiadja a Magyar Meteorológiai Társaság, szerkesztette: Felméry
László és Zách Alfréd. Litografált kiadvány, 256 oldal. számos képmelléklettel és szöveggözi
ábrával.

Az első részben (3 – 41 oldal) Béll Béla bevezetése után Zách Alfréd közli az ünnepelt élet-
rajzát és irodalmi munkásságának jegyzékét. Szakály József beszámol a Magyar Meteorológiai
Társaság ünnepi üléséről az ünnepelt 95. születésnapja alkalmából. A Meteorológiai Világszer-
vezet megemlékezése után az ünnepelt „*Budapest éghajlata irodalmának úttörői*”-ről című elő-
adását közlik.

A továbbiakban a tanítványok dolgozatai következnek. Az első csoportban Aujezky
László „*Réthy Antal tevékenysége a természettudományos ismeretterjesztés területén*” címmel, Kulin
István „*Réthy professzor Törökországban. Akszakali Havabakán*” cím alatt emlékezik meg az
ünnepeltől. Salamin Pál a hidrológusok üdvözlétét tolmácsolja az ünnepelt ilyen irányú tevé-
kenységével kapcsolatban. Barta György „*A Föld magjának szerkezetéről*” című dolgozatában
arról emlékezik, hogy az ünnepelt segítette elő ilyen vizsgálatainak megindulását.

A következő három rész cikkeinek csoportosítása: Éghajlattan (89 – 170 oldal), Agro-
meteorológia (171 – 208 oldal) és Magasléggörkutatás (209 – 256 oldal).

T. G.

СОДЕРЖАНИЕ

Ю. К. Шукин: Геофизическое исследование глубинной структуры земной коры в сейсмоактивных районах СССР	1
Г. Корвин — И. Петрович: Обработка сейсмических данных МОВ с использованием пониженного количества разрядов	15
В. А. Иванов — Е. А. Козлов — А. М. Мартинов — С. С. Миккульский: Автоматизированная система обработки сейсморазведочных данных на ЭВМ ЕС (ВНИИ геофизика)	24
Я. Сабо — И. Вейдингер: Математико-статистическая система обработки и интерпретации каротажных данных для оценки разрезов скважин с точки зрения содержания полезных в них	31

CONTENTS

<i>Ju. K. Scsukin: Geophysical Investigation of the Deep Structure of the Crust on Semically Areas of the USSR</i>	1
<i>G. Korvin — I. Perovics: Processing of reflection Seismic data with Diminished Number of Bits</i>	15
<i>V. A. Ivanov — J. A. Kozlov — A. N. Martincv — Sz. Sz. Mikulszki: An automatic processing of seismic data using computers of a unified type</i>	24
<i>J. Szabó — I. Weidinger: Mathematical-Statistical Processing and Interpretation Systems for the Qualification of Boreholes from the point of View of Utilizable mineral Resources</i>	31

Főszerkesztő: Dr. Sebestyén Károly MGE társelnöke

Technikai szerkesztő: Ujhelyi Györgyné egyesületi titkár

Szerkesztő bizottság: Dr. Bencze Pál, Dr. Bodoky Tamás, Czeglédi István, Deres János, Gerzson István, Hursán László, Lakatos Sándor, Dr. Posgay Károly, Rádlér Béla, Tóth Géza, Dr. Tóth Péter

Szerkesztőség címe: 1368. Budapest, VI., Anker köz 1. félem. 17. Postafiók 240.

